

Vi går inte bara av egen kraft!

- En fallstudie av projektet 'Alsike klosterby'

It doesn't work on its own!

- A case study of the project 'Alsike klosterby'

Ellen Eriksson

Vi går inte bara av egen kraft!

- En fallstudie av projektet 'Alsike klosterby'

It doesn't work on its own

- A case study of the project 'Alsike klosterby'

Ellen Eriksson

Handledare: Malin Beckman, Sveriges lantbruksuniversitet,
Institution för stad och land, avdelningen för landsbygdsutveckling

Examinator: Kjell Hansen, Sveriges lantbruksuniversitet,
Institution för stad och land, avdelningen för landsbygdsutveckling

Omfattning: 15 hp

Nivå: Grundnivå, G2F

Kurstitel: Självständigt arbete i landsbygdsutveckling

Kurskod: EX0523

Program/Utbildning: Agronomprogrammet - landsbygdsutveckling

Utgivningsort: Uppsala

Publiceringsår: 2015

Omslagsbild: Alsike kloster, Fotograf: Ellen Eriksson

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Organisering, nätverk, socialt kapital, drivkrafter, ideellt arbete, integration, ekoby

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för stad och land

Sammanfattning

Syftet med detta kandidatarbete inom ämnet landsbygdsutveckling, är att undersöka och beskriva hur ideellt engagemang rörande flyktingintegration- och miljöfrågor kan organiseras på lokal nivå. Jag har studerat ett projekt som i dagsläget drivs på Alsike kloster som ligger strax utanför Knivsta, i Uppland. Projektet syftar till att etablera en ekologisk klosterby vars mål är integrera flyktingarbete med ett hållbart ekologiskt levnadssätt. Föreliggande studie bygger på intervjuer med projektdeltagare samt observationer från planeringsmöten med projektet. Med hjälp av begreppen sociala nätverk, ideell organisation och komplexa system försöker jag beskriva och förstå hur detta specifika projekt organiseras, vilka drivkrafter som ligger bakom engagemanget hos projektdeltagarna samt vad som upplevs som möjligheter och svårigheter i projektets arbetsprocess. Studien visar att projektet omfattar flera sociala nätverk som via sociala relationer kopplas samman och bidrar till projektarbetets framgång. Därtill visar studien att projektet präglas av flexibilitet då de ofta prövar sig fram, snarare än följer en alltför given plan. Studien av projektet 'Alsike klosterby' kan bidra till förståelsen av sociala nätverks betydelse för organisering av projekt.

Abstract

The aim of this bachelor thesis in rural development is to describe how engagement concerning issues of integration of refugees- and environmental can be organized at a local level. I have studied a project that is run by Alsike Monastery which is located in a smaller society outside Knivsta, Uppland County. The aim of the project is to combine work with integration of refugees with ecological farming. The study is based on several interviews with project participants and observations from the project's planning meetings. I have with help from theories about social networks, non-profit organizations and complex systems, tried to describe and understand how this specific project is organized, what driving forces the participants have as well as the perceived possibilities and challenges in the working process. This study shows that the project encompasses several social networks that are connected through social relations contributing to the success of the project. Moreover, the study depicts the uniqueness of the project as well as its flexibility. The project often tries different routes, evaluating along the way, rather than following a pre-made plan. The study of 'Alsike Monastery Village' can contribute to the understanding of the importance of social networks in the organization of projects.

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	6
1.1 Syfte och frågeställning	8
2 Metod	9
3 Teoretiska verktyg	12
4 Alsike Kloster.....	14
5 Projektets vision och organisering	16
5.1 Beskrivning av projektets organisering och projektdeltagarna	18
St. Nicolai styrelsen	18
Bygghögskommittén.....	18
Projektkoordinatör och ekologiska odlingsgruppen	19
Samverkan mellan arbetsgrupperna.....	21
6 Sammanflätade nätverk	22
Relationer och resurser	23
Kopplingen mellan projektdeltagarna, dyad och triad	25
Ånglamarknaden	27
7 Drivkrafter	29
8 Upplevelser av möjligheter och hinder.....	33
9 Slutord	38
Referenser	40
Litteratur	40
Opublicerat material.....	40

1 Inledning

Vi är då inte rädda för att ta med alla oavsett tro, för vi ser ju hur Gud använder alla människor. Utan att de själva är medvetna om det så kan Gud använda sig av alla människor. Det är det märkliga med Gud (HelgeAndssystemer)

Cirka 20 kilometers bilväg söder om Uppsala i Knivsta kommun, ligger Alsike kloster där HelgeAndssystemerna bor och verkar. De har bedrivit fristadsarbete i många år och 1993 utlystes klostret, av Ärkebiskop emeritus Gunnar Weman, att vara en kyrklig fristad för flyktingar. Varje vecka vänder sig människor till klostret för att få hjälp och rådgivning. Alsike kloster håller i skrivande stund på att vidareutveckla sin verksamhet genom att bygga en ekologisk klosterby där man vill integrera flyktingarbete med ett hållbart ekologiskt levnadssätt. Visionen uppkom kring 2009 och mellan 2012 och 2014 genomförde man ett förstudieprojekt som fick stöd av Länsstyrelsen och Leader Upplandsbygd (som låg i förra programperioden av EU:s Landsbygdsprogram). Projektet Alsike klosterby är ett exempel på hur man på lokal nivå med ideella krafter organiserar sig för att arbeta med två stora samhällsfrågor, integration och hållbar utveckling.

Under de senaste åren har frågor rörande integration- och miljö tagit allt större plats i samhällsdebatten. Migrationsverket skriver i sin årliga rapport för 2014 att fler människor än någonsin i världen har under de senaste åren tvingats att fly undan våld och förföljelse. Vidare kan man läsa att det under år 2014 var 81 000 personer som sökte asyl i Sverige och 32 000 personer beviljades uppehållstillstånd (Migrationsverket 2014:4ff). Det finns många utmaningar i samhället när det

gäller att integrera dessa nyanlända. Utöver integrationsfrågor pågår det inom många olika samhällsfärer i Sverige diskussioner rörande miljö och hållbar utveckling. I en rapport från 2015 om den ekologiska branschen kan man läsa att intresset för ekologiska och närproducerade matvaror har ökat från ett miljöperspektiv, men också utifrån att människor vill eftersträva en hälsosam livsstil. Att leva på ett hållbart sett som inte skadar naturen är således en viktig fråga för många människor i Sverige idag .

Det är dessa två stora samhällsfrågor som projektet 'Alsike ekologiska klosterby' handlar om. Anledningen till att jag valt att undersöka detta projekt är för att jag är intresserad av hur man konkret kan arbeta med integration- och miljöfrågor. Till en början var det frågan om huruvida ekologisk odling kan ses som en fungerande strategi i integrationsarbete som väckte mitt intresse. Dock har projektet inte kommit tillräckligt långt i den processen för att en sådan analys skulle kunna vara möjlig att genomföra. Således fokuserar denna studie på hur projektet växer fram, drivkrafterna för de engagerade aktörerna och upplevda möjligheter och hinder. Jag vill poängtera att studien är avgränsad till att primärt handla om hur organiseringen och arbetsprocessen ser ut. Det är intressant att lära sig om hur ett projekt växer fram 'organiskt' - där nya initiativ och kontakter uppstår kontinuerligt. I ett tidigt skede fick jag intryck av att projektet uppstår genom många olika människors interaktion och sammanflätade vilja. Projektet växer fram genom förbindelser i stora sammanlänkande nätverk och detta har påverkat mitt val av teori och lett fram till min syftesformulering.

1.1 Syfte och frågeställning

Det övergripande syftet med denna studie är att undersöka hur ideella initiativ samverkar i fråga om två viktiga samhällsfrågor så som integration- och miljö. Utifrån detta syfte har jag formulerat frågeställningen: Hur växer ett ideellt projekt, som på lokal nivå arbetar med integration- och miljöfrågor, fram?

För att svara på detta har jag valt att konkret studera:

1. Hur organiseras projektet "Alsike klosterby"?
2. Hur ser drivkrafterna hos aktörerna i projektet ut?
3. Vad upplevs som hinder och möjligheter med projektets arbetsprocess?

Genom att studera ovanstående frågor har denna studie som mål att bidra till kunskap om hur ideellt engagemang tar sig uttryck samt inspirera människor med olika roller i samhället att samverka i ideella initiativ på landsbygden.

2 Metod

Denna studie bygger på en beskrivande ansats vilket innebär att man försöker återge hur någonting är utifrån de perspektiv som informanterna förmedlar (Teorell & Svensson 2007:). Jag har valt att inte ha någon förklarande eller värderande ansats där jag skriver om varför projektet är som det är eller hur projektet borde vara. Sådana ansatser skulle kräva en mer omfattande studie och eftersom detta projekt fortfarande är i en inledande fas skulle det vara problematiskt att genomföra sådana bedömningar.

Jag har valt att göra en kvalitativ undersökning där syftet är att förstå verkligheten ur människors egna perspektiv. En kvalitativ studie handlar om att gå närmare för att skaffa en bättre förståelse (Aspers 2011:14). Genom att sitta med på möten, tala med människor aktiva i projektet, observera vad som händer på klosteret och genomföra intervjuer med personer i projektet har jag tillåtits att på ett nära håll studera projektet och på så vis har jag fått tillgång till det olika slags material som jag bygger studien på.

Huvuddelen av empirin bygger på ett mindre antal halvstrukturerade intervjuer vilket är en intervjuform som efterliknar vardagliga samtal (Kvale & Brinkman 2013). Intervjumetoden följer inte något strikt frågeschema utan har en mer öppen form som möjliggör att man kan gå in på djupet genom att man exempelvis tillåts att ställa följdfrågor, uppmuntra till att berätta mer eller förklara tydligare (Kaijser & Ölander. 2013). Denna intervjumetod är fördelaktig då man söker en persons kunskap, tankar och upplevelser av något. En nackdel med meto-

den är att informaten lätt kan hamna på sidospår som inte är relevant för forskningssyftet. Nödvändigtvis behöver inte alla sidospår vara irrelevanta utan de kan leda in på nya spännande områden. Jag har gjort sex stycken intervjuer varav två av dem var telefonintervjuer (med jordbruksexperten och projektkoordinatören). Resterande fyra intervjuer genomfördes på informanternas arbetsplats eller i deras hem. Intervjuerna har spelats in och sedan transkriberats till text. De sex utvalda informanterna har olika representation i projektet och urvalet skedde efter att jag närvarat på ett planeringsmöte med projektet. Jag har försökt att välja informanter som har olika representation i projektet. Mina informanter är: en av systrarna, ordförande i St. Nicolai styrelsen, projektkoordinatören, de två ordförandena i omställningsgrupperna Knivsta och Sigtuna samt jordbruksexperten. Förutom ovanstående informanter har jag på mötena också fått möjlighet att tala med andra aktiva projektdeltagare dock inte på ett lika djupgående sätt som med intervjuinformanterna. Anledningen till att inte någon av flyktingarna som bor på klostret är med som informant beror på att deras roll i projektet inte varit särskilt stor hittills. De har inte varit involverade i själva planeringsprocessen och organiseringen av projektet. Däremot har de varit med och hjälpt till med de praktiska göromål som projektet hittills kunnat genomföra. Ju längre projektet framskrider desto större roll kommer flyktingarnas deltagande att kunna bli förklarar den yngsta systemen i vår intervju.

Utöver intervjuerna har jag genomfört direktobservationer vilket är en metod där man med sina egna sinnen kan registrera sociala samspel och processer. Det finns olika former av direktobservation, dels de som sker öppet och dels de som sker dolt (Teorell & Svensson 2007:87). Vidare kan man dela in den öppna observationen i deltagande eller passiv observation. Det är den senare som jag tillämpat när jag närvarat på två planeringsmöten med projektet och under den övriga tid jag spenderat på klostret. Mötesdeltagarna var medvetna om min roll som student och mitt forskningsområde. Detta kan vara både en för- och nackdel. Svårigheter med den öppna passiva observationen är att min närvaro (som forskare) påverkar det fenomen eller det jag vill observera. I jämförelsevis med dold är öppen observation fördelaktig med tanke på etiska aspekter och att jag tilläts göra mer avspända iakttagelser (Teorell & Svensson 2007:87). Under mötena an-

tecknade jag i min fältdagbok dels vad som sades i mötessammanhangen och dels mina egna reflektioner över mötesdeltagarnas agerande.

Därtill har jag läst om projektet på internet, projektets hemsida samt klostrets. Jag har även läst diverse informationsbroschyrer och nyhetsbrev som projektet givit ut.

3 Teoretiska verktyg

Följande kapitel beskriver de teoretiska begrepp jag valt att använda för att kunna beskriva och analysera hur projektet 'Aliske ekologiska klosterby' organiseras, vilka drivkrafter som ligger bakom engagemanget och vad som upplevs som möjligheter och hinder. De begrepp och teorier som ligger närmast tillhands är *sociala nätverk*, *ideell organisation*, och *komplexitetsteori*.

Det finns många olika definitioner av nätverksbegreppet och det används i många olika discipliner. Jag har valt att utgå ifrån Gunneriussons (2002:16) definition som innebär att *nätverk* kan beskrivas som ömsesidiga och frivilliga relationer mellan likar. En nätverksrelation är som en horisontell relation som är byggd på ömsesidigt personligt förtroende. Nätverk kännetecknas till skillnad från hierarkier av en ganska platt struktur och som interaktionssätt grundar sig nätverk på ett tillitsbaserat utbyte mellan aktörer (Gunneriussons 2002:15). Inom *sociala nätverk* ligger fokus alltså på relationer mellan människor, hur dessa relationer uppstår, hur de formas och hur de påverkar människors handlingsmöjligheter. *Socialt kapital* är ett begrepp som används inom *nätverksteorin* och som har diskuterats av många samhällsvetare. Jag kommer att utgå ifrån Edling (2007) som beskriver *socialt kapital* med inspiration av Bourdieu som en aktörs möjlighet att kunna få tillgång till andra aktörers resurser med hjälp av de relationer som aktören direkt eller indirekt har med dessa andra. Förutom *socialt kapital* finns det fler nyckelbegrepp inom *nätverksteorin* som till exempel *dyad* och *triad*. När en social relation definieras utifrån

två aktörer kallas den för en *dyad* och när en tredje aktör ansluter blir *dyaden* en *triad* (Edling 2007:284).

För att kunna beskriva projektets gestaltning har jag valt att använda begreppet *ideell organisation*. De som kännetecknar en *ideell organisation* är enligt Magnus Forslund (2013:440) att den präglas av ideologisk bas, demokratisk uppbyggnad och frivilligt medlemskap. För att förstå denna organisationstyp pratar man ofta om löst kopplade system som innebär att olika delar av organisationen är löst sammansatta. Projektet Alsike klosterby har inte starkt sammankopplade arbetsgrupper utan består av relativt fristående enheter som arbetar på varsitt håll. Därmed kan teorin om löst kopplade system vara applicerbar.

Många av mina informanter gav uttryckt för att projektet inte har några strikta strategier eller exakta tidsplaner att efterfölja. Människor, idéer och lösningar inom projektet dyker upp lite hur som helst. För att förstå denna otydlighet som informanterna gett uttryck för har jag valt att använda den interdisciplinära *Komplexitetsteorin*, som egentligen inte bara är en teori utan flera stycken. Forslund (2013:393) talar om en hel komplexvetenskap, där man säger att världen består av många delar som hänger samman på ett svåröverskådligt sätt. Inom ramen för denna teoribildning kan man titta på organisationer och se dem som icke-linjära, dynamiska och komplexa system. Att något är icke-linjärt innebär att det inte utvecklas på ett förutsägbart. Med en dynamisk organisation avser man att det finns krafter och rörelser i systemet medan man med komplexa system avser att det finns många förhållanden som är ihopkopplade med varandra på ett svåröverskådligt sätt. Vidare är *självorganisering* ett begrepp i *komplexitetsteorin* vilket kortfattat innebär att det i komplexa system kan uppstå ordning ur kaos utan att det är en specifik aktör (exempelvis en chef) som styr processen (Forslund 2013:398).

4 Alsike Kloster

Det är en solig eftermiddag i mars när jag kör på landsväg 255 som slingrar sig genom odlingslandskapet söder om Uppsala. Jag svänger av landsvägen vid vägskylden 'Alsike kyrka' och kör in på en liten grusväg som delar av två stora åkerfält och leder fram till den gamla medeltidskyrkan beläggen vid Mälarens strandkant. Intill den vita kyrkan står en stor röd träbyggnad och vid tomtgränsen ser man en stor handmålad vit skylt med svart text "Alsike kloster är fristad för flyktingar i nöd, I MOS 4:15, MATT 25:35". Det stora röda huset är en gammal skolbyggnad men har sedan år 1967 varit hem åt HelgeAndssystrarnas klosterfamilj. I dagsläget bor där ett 40 tal flyktingar och två systrar. Den tredje, äldsta systemen, bor numera på ålderdomshem i centralorten Knivsta. Varje vecka får systrarna telefonsamtal och besök av människor som söker hjälp. De kan inte ge husrum åt alla, men att lyssna och ge råd försöker de ge åt samtliga som kommer.

Ett stenkast från huset på gårdsplanen parkerar jag bilen, parkeringen är fylld av andra bilar och till och med en stor vit buss. När jag kliver ur bilen och börjar gå mot huset möts jag av en stor grupp människor som ivrigt pratar med varandra. Det ser ut att vara besökare som är på väg hem. Lite utanför gruppen kommer en man gåendes emot mig med en massa papper i händerna. Han lyckas ändå på något oförklarligt vis sträcka fram sin hand och vi hälsar "Jaha ja det är du som är Ellen? Det är jag som är SLU-professorn som du talade med på telefonen" säger han och småpratades börjar vi att gå tillsammans upp för den slutande tomten som skiljer gårdsplanen och huset. Vi stiger in i hallen som är fylld av jackor huller om buller och

ett sorl av röster hörs från rummen intill. Medan jag hänger av mig vinterjackan möts jag av ett stort nyfiket leende tillhörande en liten pojke som sitter eller snarare klänger på en träbänk intill mig. Leendet smittar av sig och stannar kvar på mina läppar medan jag följer efter SLU-professorn som styr stegen till ett närliggande rum. Det är ett stort rum vi kliver in i som är fyllt av bord, stolar och soffor i olika färger och på väggarna hänger det fotografier och målningar, några med Jesus som motiv. Det luktar kaffe och det känns riktigt hemtrevligt. En ström av människor är på väg ut ur rummet och tillslut återstår bara mötesdeltagarna som jag hälsar på. Det är de två systerarna, ordförande för den ideella ekonomiska föreningen St. Nicolai, ordföranden från omställningsgruppen Knivsta, jordbruksexper-ten inom småskaligt jordbruk och en advokat som jag senare förstår att han är där i ett helt annat syfte då han och en syster smiter iväg för att istället tala om ett flyktingärende.

Innan SLU-professorn med sin dagordning öppnar mötet fikar vi, kaffe och bullar, och stämningen är god. "Medarbetaren från Knivsta kommun kunde inte närvara idag" inleder professorn och med ett litet skämtsamt flin svarar då ena systern "Jaha ja... då är det som vanligt då". Därefter diskuterar de under mötet hur anläggningen av trädgården ska gå till, vem som kan plöja den nyinköpta åkerbiten nu när bonden som tidigare hjälpt till inte längre har möjlighet att göra det. Dessutom beundrar vi de vackra handritade trädgårdsritningarna som den 85 åriga landsbygdsarkitekten anknuten till projektet skickat med SLU-professorn. När mötet är avslutat är det många som dröjer sig kvar och lyssnar på när en av systerarna passionerat berättar om klostrets katter och hur det går med råttjakten i huset. Det har börjat skymma när jag åker hem från mitt första fältbesök på Alsike kloster och med mig har jag en känsla av nyfikenhet.

5 Projektets vision och organisering

Hur visionen om Alsike klosterby växte fram får jag reda på en varm och solig vårdag i april, när jag för tredje gången besöker klostret. Jag är där för att intervjua den yngsta av systrarna. Hon har bott på klostret i 32 år sedan 1983. Innan hon kom till klostret var hon musikstudent på musikhögskolan med flöjt som huvudinstrument. Att hitta en intervjutid var inte det enklaste då hon har väldigt mycket att stå i. Detta märks tydligt eftersom hon under vår intervju samtidigt är i färd med att skruva upp ett nytt telefon- och internetmodem tillsammans med en tjej i 20 årsålder som är volontär på klostret. Systemen och volontären berättar att den fasta telefonen slutade att fungera efter att systrarna fått ta emot priset 'Svenska Hjältars livsgärning' på den livsända TV-galan "Svenska hjältar" som sändes hösten 2014: *Det var nästan skönt att telefonen gick sönder för då fick vi inte lika många samtal. Det var ett väldigt ståhej där ett tag. Det var som en välsignelse alltså, att vi fick lite lugn och ro här*

Medan volontären börjar skruva i väggen intill berättar systemen att visionen om klosterbyn växte fram runt år 2008-2009 då de tre systerarna började att fundera över klostrets framtid. I dagsläget är två av systrarna i 90-årsåldern och den yngsta är 57 år. Det var flera olika anledningar som sammantaget skapade visionen om den ekologiska klosterbyn. Dels hade klostret fått kontakt med den Lutherska kyrkan i Kenya och såg möjligheter att rekrytera systrar därifrån och i samband med detta läste en syster en artikel om Birgittasystrarna i Djursholm där det framkom att nästan alla systrar där var från Indien. Systerarna tänkte också på arbetet med flyktingmottagande är något som alltid kommer att behövas och att den kunskap som de fått genom åren var viktig att dela med sig vidare av. En annan bidragande orsak var

att systrarna hade en längtan efter att få egen mark, den nuvarande trädgården ligger nämligen inte på deras mark. Den yngsta systemen hade också en dröm där hon såg sig själv gräva i en trädgård (fast som låg på baksidan av huset och inte på den nuvarande platsen på framsidan av huset). Om trädgårdsplanerna säger systemen ”*Det ska vara ekologiskt, att tänka ekologiskt helt och hållet från början. För vi har hållit på med det så mycket vi kunnat nere i vår trädgård hela tiden, vi hade täckodling och höll på med mycket sånt. Vi gick ifrån konstgödsel ganska tidigt*” Systrarna fick i samband med detta också ett utskick från Krusenbergs byalag, där de är med, som innehöll information om att SLU skulle börja avyttra små markbitar i området. Ytterligare inspiration fick en av systrarna när hon var i Frankrike med Alsike kyrkokör (hon är deras körledare). Systemen såg att det runt klostret i Solesmes hade vuxit upp som en klosterby för att människor ville bo nära klostret. Detta tyckte hon var oerhört inspirerande och alla dessa delar växte så småningom samman och blev tillslut en vision om att bygga ut klostret. *Ja, alltså tanken med det här är det att vi inte ska göra något nytt egentligen. Vi ska bara liksom organisera upp och få form på det vi redan gör. Det får inte bli något betungande utan det ska underlätta för det vi redan gör* Dessutom vill systrarna att utbyggnationen ska kunna vara till för studentboende. Detta grundar sig i att när systrarna startade klostret i centrala Uppsala på 50-talet var halva huset kloster och halva var studenthem.

Idag kan man på projektets hemsida tydligt läsa om projektets mål som växt fram ur visionen¹:

1. Öka flyktingars integrationsmöjligheter,
2. Sprida information till och skapa diskussion i samhället,
3. Visa på möjligheterna att leva ekologiskt hållbart,
4. Påverka det lokala och nationella samhället i både flykting-, etik- och miljöfrågor.

¹ www.alsikeklosterby.weebly.com 2015-06-03

5.1 Beskrivning av projektets organisering och projektdeltagarna

I huvudsak består projektet av tre arbetsgrupper som har olika uppgifter, en styrelse för St. Nicolai ideella förening, en byggkommitté och en arbetsgrupp med fokus på de ekologiska odlingarna. Systrarna är aktiva inom samtliga grupper, och även projektkoordinatorn under den tiden projektet fick EU-pengar.

St. Nicolai styrelsen

St: Nicolai ideella förening (styrelsen) bildades den 20 augusti 2009 och är en juridisk enhet, skild från klostret, vars syfte är att arbeta med den övergripande planeringen av klosterbyn samt finansiering. Det är här alla större beslut fattas eller ska fattas. Styrelsegruppen består av systrarna själva samt ett antal personer som systrarna själva vände sig till vid bildandet av föreningen. Yngsta systemen säger: *Och så presenterade vi det här för några av våra närmsta...några vänner som nappade på idén.* Dessutom har styrelsen ett antal personer som är adjungerade och som emellanåt finns med på styrelsemötena. De har cirka sex till sju sammanträden per år. Själva St. Nicolai föreningen består av ett 50 tal medlemmar som betalar in en medlemsavgift på 250 kr per år. Ordförande i St. Nicolai är informant i min studie. Han är en pensionerad jurist och bor i centralorten Knivsta:

Jag har tidigare suttit som förtroendevald i Knivsta kyrkliga samfällighet och var ordförande i fullmäktige 1980 och framåt, så då har jag liksom känt till systrarna och hälsat på dem ibland. Men egentligen är det först de sista sju åren som jag har engagerat mig i klostret genom att vara med så ofta jag kan på deras tisdagsmässor klockan 08.30.

Med på styrelsesammanträdena brukar även någon från Alsike pastorat vara. Systrarna är medlemmar i Svenska kyrkan, men klostret är fristående och är ekonomiskt oberoende av Svenska kyrkan. Dock har systrarna ett mycket nära samarbete med den lokala församlingen.

Byggkommittén

En byggkommitté finns också inom ramen för projektet och den tillsattes av styrelsen kort efter dess grundande. Dess primära uppgift är

att förebereda själva byggprocessen av klosterbyn, genom att till exempel diskutera husritningar, detaljplaner, bygglov och så vidare. Byggnadskommittén bestod till en början av vänner till klostret men har med tiden fått stöd och hjälp av människor som på olika sätt anslutit sig och blivit vänner med klostret. Ett exempel på det är arkitekten som gjort byggnaderna. Han är med i byggnadskommittén och sitter även med som adjungerad i St. Nicolai styrelsen. Systemen berättar om det i vår intervju:

Vi kom att tänka på att vi ville ha ett nytt kök, så första tanken var på att bygga en särskild byggnad för kök men då kom det en arkitekt och sa 'nej ni måste mycket fortare än så ha ett kök' ja, för då fick vi en arkitekt helt plötsligt och så byggde vi om det befintliga köket istället.

Det visar sig att denna arkitekt som helt plötsligt dök upp var en kontakt till St. Nicolais ordförande. De båda sitter med i styrelsen för ett projekt i Rättvik, 'Stiftelsen berget' som är en retreatgård. St. Nicolai ordförande berättar:

Jag kom att tänka på att han är en arkitekt och han kanske skulle tycka att det här var kul och kunna hjälpa till på något sätt. Så han ställer upp ideellt och tar inte betalt för det han ritat. Eller han fick några ägg någon gång av systrarna tror jag

Projektkoordinatorn och ekologiska odlingsgruppen

När det gäller projektkoordinatorn kom hon med i projektet tack vare sin vänskapsrelation till systrarna. Om det berättar hon i vår telefonintervju:

Jag träffade systrarna för första gången 1985 när jag bodde i krockarna och var där på påskaftongudstjänst. De har alltid sån här gudstjänst på natten, på påskafton, och den tyckte jag var så fantastiskt så jag kom tillbaka varje år och går fortfarande dit och har under tiden då blivit vän med systrarna.

I grunden är projektkoordinatorn biolog (systematisk botaniker) och var till en början endast med i byggnadskommittén för att hjälpa till med kontakter avseende delen med det självförsörjande ekologiska jordbruket. I samband med att projektet sökte leaderpengar blev hon till-

frågad att bli projektkoordinator för förstudieprojektet och ansvara för ekonomi, bygge och ekologi. Under förstudien blev hon arvoderad för en tjänst på 20 procent tjänst tack vare EU-pengarna. I dagsläget har hon dragit sig tillbaka. Hon är fortfarande projektkoordinator men är inte längre arvoderad och sitter inte med på alla möten längre. Det är projektkoordinatören och ordförande i styrelsen som främst sköter det formella pappersarbetet och båda två ser inga svårigheter med det. Projektkoordinatören har en gedigen bakgrund med projektarbeten då hon bland annat var projektansvarig för det stora Linnéjubileumet som hölls i Uppsala år 2007. Dock nämner hon att visionen om ett självförsörjande ekologiskt jordbruk inte direkt var hennes område och att hon till en början inte visste riktigt hur man skulle arbeta med den biten. Detta löste sig när en av de andra informanterna i studien, ordförande i Knivsta omställningsgrupp självmant vände sig till projektet:

Det var så att jag läste i UNT en artikel om att de planerade en ekoby på Alsike kloster. Så jag tog kontakt med projektkoordinatören för att jag tänkte att min omställningsgrupp, som jag är med i, kanske kunde bidra på något sätt och då var hon positivt till det.

Ordförande i Knivsta omställningsgrupp är utbildad biolog med inriktning mot miljö och utveckling. Hon bor i närheten av klostret och arbetar till vardags på centrum för biologiskt mångfald på SLU. Det är via henne som de andra informanterna i studien, jordbruksexperten och SLU-professorn, kom med i projektet. Ordförande i Knivsta omställningsgrupp kände, tack vare sitt arbete på SLU, jordbruksexperten som tidigare forskade vid SLU om just småskaligt ekologiskt jordbruk. Jordbruksexperten hade i sin tur kontakt med den pensionerade SLU-professorn som även är ordförande i Sigtuna omställningsgrupp. De två har tillsammans arbetat på en av SLUs forskningsgårdar. Den pensionerade SLU-professorn är skogsmarksforskare i grunden och har god kunskap om mark. Under förstudien som finansierades med leaderpengar fick jordbruksexperten och SLU-professorn viss ersättning för den tid de la ner för planering. Men mestadels förstår jag det som att de ställt upp ideellt.

Samverkan mellan arbetsgrupperna

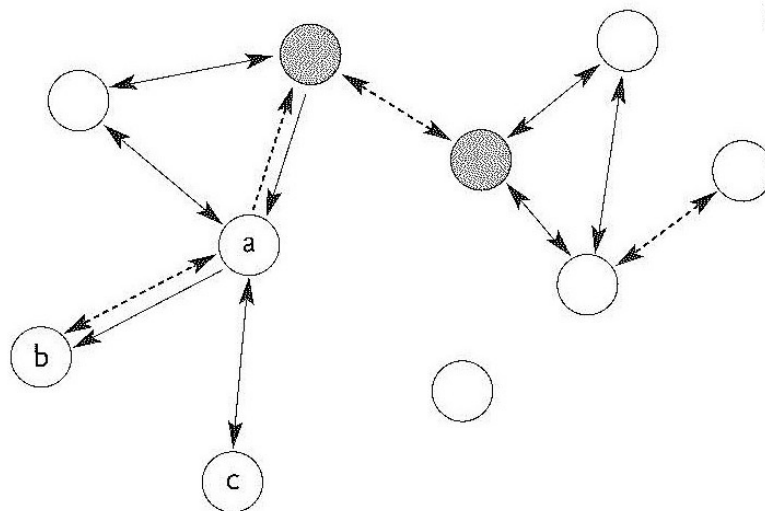
Projektet består av de arbetsgrupper som beskrivits på de föregående sidorna. Vanligt i många ideella organisationer är att dess delar ofta är löst kopplade. De responderar till varandra men uppehåller samtidigt en egen identitet och avskildhet (Forslund 2013). Arbetsgrupperna i detta projekt arbetar fristående vilket framkommer i mina intervjuer då informanterna antyder att inblicken i varandras arbetsområden inte är stor. Kontakten mellan grupperna är dock inte obefintlig eftersom systrarna sitter med i samtliga konstellationer och att projektkoordinatorn till en början fungerande som en sammankopplande länk. Jag får också reda på att den ekologiska jordbruksgruppen och St. Nicolai har haft en del seminarium tillsammans, men annars är kontakten sinsemellan relativt liten och det nämner bland annat ordförande i Knivsta omställningsgrupp: *Men annars så har ju jag haft väldigt lite kontakt med dem i St. Nicolai.* Relativt fria grupper i ett löst kopplat system är fria att ta paus när de känner för det (Forslund 2013). Denna tendens är något som återfinns inom projektet med Alsike klosterby. I skrivande stund arbetar St. Nicolai föreningen med att hitta finansiering till byggnationerna, och den summa pengar som behövs för det finns inte i nuläget. Finansieringsarbetet är ett pågående arbete som är relativt oförutsägbart. Det hindrar inte påfallande den ekologiska odlingsgruppens arbete. Förra året kunde klostret till exempel komma ingång med odlingen. Projektdeltagarna från den ekologiska odlingsgruppen, Knivsta omställningsgrupp och flyktingarna på klostret tillsammans sådde in en gröngödselsgröda på den nyförvärvade åkermarken. Det jag vill beskriva är att projektet har många olika delar och att om något fördröjs behöver det inte nödvändigtvis sätta stop för en annan del:

Det är ju ett projekt på långsikt och i någon slags tillit på att det kommer att lösa sig. Men grönsaker är något som klostret är i behov av nu oavsett när husen byggs. Det har funnits en önskan att det här kommer igång innan, så att man slipper vänta på husen (jordbruksexperten).

Förutom den påbörjade odlingen har den ekologiska odlingsgruppen bidragit till att klostret också fått ett mobilt höns hus vilket jag kommer beskriva senare. Dock har det att göra med betydelsen av sociala nätverk vilket följande del avhandlar.

6 Sammanflätade nätverk

Som förra kapitlet antydde är projektets organisering eller utförande beroende av olika relationer. Sociala relationer mellan människor bildar en social struktur som kan studeras som ett nätverk (Edling 2007). I intervjuerna ger informanterna uttryck för att projektets utformning bygger dels på klostrets egna stora sociala nätverk samt projektdeltagarnas utomstående nätverk. Genom att titta på den sociala verkligheten kan en nätverksteoretiker se en struktur som består av olika slags relationer (Edling 2007). För att underlätta förståelsen av denna struktur använder nätverksteoretiker sociogram som illustreras nedan:

Figur 1 Tio aktörer (cirklar) och olika typer av relationer (heldragna och streckade linjer med pilar). Relationen mellan de två skuggade cirklarna binder samman två kluster. (Reviderad bild ursprungligen från Edling & Rydgren, 2007, sida 282)

Relationer och resurser

Projektets sociala nätverk utvidgas i takt med att projektdeltagarna länkar samman sina sociala nätverk med varandras, precis som de skuggade cirklarna i ovanstående sociogram illustrerar. Utmärkande är att projektet och klostret får tillgång till viktiga resurser genom olika sociala relationer. Resurstillgången genom sociala relationer är något som de nätverksteoretiker jag utgår ifrån, Edling (2007) och Gunneriusson (2002), båda kopplar till begreppet socialt kapital. De hämtar begreppet från Pierre Bourdieus författarskap som beskriver socialt kapital som möjligheten att genom sociala relationer kunna få tillgång till resurser som annars skulle ha varit utom räckhåll för en aktör (Edling 2007:257, Gunneriusson 2002:28). Betydelsefulla resurser, både materiella och icke-materiella, som är väsentliga för människors handlingar är utspridda i samhället och vanligtvis ojämnt fördelade mellan olika aktörer. Det är sällan så att enskilda aktörer förfogar över alla de resurser som de behöver för att uppnå sina mål och genomföra sina planer (Edling 2007). Systrarna själva och människorna som bor på klostret har inte själva alla de resurser som krävs för etableringen av den ekologiska klosterbyn. De har startat upp projektet med hjälp av människor utanför klostret och som har resurser som de är villiga att bistå med. Detta framkommer i intervjun med den yngsta systemen:

Men vi har väldigt kompetent folk med oss. Med jurist och en ekonom i bakgrunden, jag menar allt sånt är ju väldigt bra att ha med. Och sen har vi vår projektkoordinator med hennes erfarenhet också. Det är väldigt bra och det gör att det hela verkar seriöst. Det är det som möjliggjorde att vi fick de här Lederperngarna tror jag

Systrarna på Alsike kloster har som tidigare nämnts bedrivit flyktingarbete i många år och har genom det framgångsrika arbetet fått många sociala kontakter. Klostret har en vänförening med uppemot 800 medlemmar. En aktörs sociala kapital består enkelt uttryckt av dennes relationer, till exempel arbetskontakter, vänskapsrelationer, släktband eller grannkontakter (Edling 2007). Utifrån mitt material tolkar jag det som att systrarnas sociala nätverk består av många relationer med många olika människor, dels relationer med de flyktingar som bott där genom åren, radikala ungdomar som varit volontärer på klostret och dels relationer med experter (lärare, psykologer och lä-

kare) som regelbundet kommer till klostret för att ideellt hjälpa till med deras verksamhet med flyktingmottagandet. I den lokala församlingen har systrarna varit engagerade länge, haft söndagsskola och syförening. Därtill har flera olika "kändisar" en personlig relation till klostret vilket jag återkommer till senare i texten. Alla dessa typer av kopplingar visar att Alsike klostrets sociala nätverk inte är homogent med avseende på så kallade sociala kategorier (exempelvis etnicitet, religion och social klass). Enligt Edling (2007) är det ett observerat faktum att människor tenderar att ingå i relationer med andra människor som liknar dem själva på olika sätt och att en persons sociala nätverk således blir homogent. Jag upplever det som att systrarna på Alsike klostrets sociala nätverk är allt annat än homogent.

Relationer kan uppstå spontant ur interaktioner i det vardagliga livets flöde eller också genom att aktörer medvetet odlar och utvecklar dem för att främja sina ändamål. I det senare fallet kan socialt kapital sägas förutsätta att en aktör har god kännedom om vilka kedjor av direkta eller indirekta relationer som leder till de resurser som han eller hon är intresserad av (Edling 2007:257ff). Jag upplever det inte som att systrarna eller projektdeltagarna medvetet har odlat fram sina kontakter i syfte för att gynna projektet. Dock fanns det en viss baktanke med vilka människor som till en början tillfrågades att komma med i projektet. Projektkoordinatören berättar att den äldsta systemen hade skrapat ihop det första gänget i St. Nicolai utifrån vad hon såg för behov. Hon berättar om att hon blev förvånad när hon erbjöds att bli projektkoordinator:

Som när systemen kallade mig att vara projektkoordinator...Jag skulle ju inte komma på det själv eftersom det är ett byggprojekt. Men hon såg att jag skulle klara det....

Min tolkning av intervjuerna är att relationerna inte främst har utvecklats från ett medvetet och strategiskt tillvägagångssätt i projektet. Det verkar handla mer om att de befintliga vänskapsrelationerna som fanns vid projektets start har lett vidare till nya kontakter och nya relationer har kunnat utvecklas. Därmed tolkar jag det som att de initiala villkoren för projektet var goda eftersom systrarna kände resursstarka människor som var intresserade av visionen om klosterbyn. När det kommer till finansiella frågor tolkar jag det dock som att ett mer stra-

tegiskt tillvägagångssätt i utvecklande av relationer går att urskilja. Detta framkommer exempelvis i intervjun med St Nicolais ordförande:

En ledamot i vår styrelse känner en mycket välbärgad man väldigt väl, så han fick uppdrag att åka ner och dricka någon öl med honom och erbjuda honom att vara med, och satsa lite pengar i Alsike. Så vi får se hur det går...

Förutom befintliga vänskapsrelationer har nya relationer vuxit fram när viktiga resurspersoner bara dykt upp lite hur som helst som projektkoordinatorn talar om:

Så att det har ju egentligen kommit folk, alltså det är ju helt fantastiskt! Det har varit väldigt skönt också, annars hade man nog suttit fast och bitit på naglarna och haft ont i magen. Men på något sätt har de här människorna dykt upp och vill göra sitt jobb och tycker det är roligt. Så att det är ju fantastiskt tycker jag, att få arbeta med sånt folk är ju underbart!

Exempel på resurspersoner som bara dykt upp självmant och som kopplat samman sitt sociala nätverk med projektet är som tidigare nämnts ordförande i Knivsta omställningsgrupp. Via projektet har hon blivit vän med systrarna och utöver projektarbetet hjälper hon också klostret med att köra sopor till återvinning varje veckan. Men även gamla vänskapsrelationer bidrar till att sociala nätverk flätas samman. Just vänskap är en stark relation då den innehåller ett påtagligt tidsligt och känslomässigt engagemang (Edling 2007), vilket den yngsta systemen uttrycker när hon berättar om St. Nicolais ekonomiansvarige:

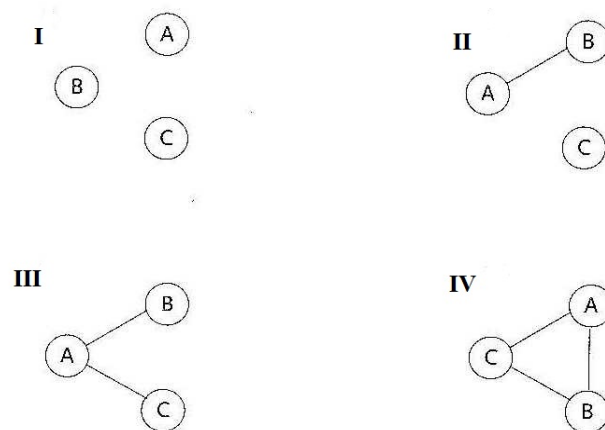
Kassaförvaltaren bor på andra sidan Knivsta. Hon är pensionerad, riktig sån här gammal bondmora och har varit vår vän i många många år. Hon är egentligen kassör men bakom henne så finns hennes son också som är ekonom, en riktig ekonom som kan saker liksom.

Kopplingen mellan projektdeltagarna, dyad och triad

Förutom just vänskapsrelationen ger citatet som avslutade följande del också uttryck för ett strukturellt intressant fenomen, nämligen en *triad* som är ett viktigt grundelement i nätverksteorin och som är något som jag sett är förekommande inom projektets sociala struktur.

Vänskapsrelationen mellan systrarna och kassaförvaltaren är en *dyad* och blir en *triad* när en tredje aktör ansluter sig, exempelvis kassaförvaltarens son som är utbildad ekonom. Att kassaförvaltaren är en viktig resurs som länkar samman sitt sociala nätverk med projektet märker jag även efter planeringsmötet med St. Nicolai då jag följer med den yngsta systemen och kassaförvaltaren för att inspektera den nyinköpta åkermarken. Kassaförvaltaren är skeptisk till om åkerbiten är tillräckligt stor för att en traktor med plog ska kunna vända där. Hon säger att hon ska höra med sin son, som är lantbrukare, och se om han har kontakter till någon som har mindre maskiner. Kassaförvaltaren har tydligen inte bara en son som är utbildad ekonom utan också en son som är lantbrukare med betydande kontakter till andra lantbrukare. Detta är också ett exempel på hur nätverk går in i varandra så som bild 1:2 illustrerar.

Det finns olika konstellationer av *triader* och för att underlätta förståelse av *triader* ritas här en bild:

Figur 2 Fyra former av en triad. (Reviderad bild från Edling & Rydgren, 2007, sida 285)

Tendensen i många typer av sociala nätverk är att forma slutna *triader* (*transitiva triplar*) och tendensen för att bilda dessa kallas av Edling (2007) för balans. I projektet har jag delvis funnit denna balans. Ett exempel på när fall III över går till fall IV inom projektet, (se figur 3): Jordbruksexperten (A) kände ordförande i Knivsta omställningsgrupp (B) samt SLU-professorn (C) och allteftersom uppstod en *dyad* mellan ordförande i Knivsta omställningsgrupp (B) och SLU-

professorn (C), en *transitiv tripel* uppstod. I fall III är *triaden* i obalans men övergår den till fall IV blir det balans. I ett balanserat nätverk finns det många *transitiva triplar* och kopplingarna mellan aktörerna är således jämnt fördelade. Enligt Edling (2007) är det främst i sociala nätverk där det finns starka kopplingar som balans eftersträvas och dessa nätverk tenderar att bli starkt klustrade. I klustrade nätverk tenderar alla att integrera med alla och aktörerna har en tendens att ha tillgång till samma information. Som jag tidigare nämnt är projektet relativt uppdelat och projektdeltagarna har inte tillgång till exakt samma information. Det sociala nätverk som projektet sammantaget utgörs av är enligt mig inte starkt klustrat trots att jag finner *transitiva triader* i det. I första hand utgörs projektets nätverk främst av en blandning av *triader*, som består av mer eller mindre svaga och starka kopplingar. Dock är det svårt för mig som utomstående att exakt avgöra vad som är svaga eller starka band. Eftersom projektets arbetsgrupper är löst kopplade och jobbar mycket på varsitt håll tenderar detta att leda till att nätverken byggs ut åt många olika håll, men de blir alla sammanlänkade till klostret.

Änglamarknaden

Det är på klostret som människor från olika håll och kanter kan knyta samman sina nätverk. Ett exempel på detta är Alsike Änglamarknad som hålls i Alsike kyrka och på klostret. Marknaden anordnas av Alsike församling och är ett samarbete mellan olika lokala organisationer; Alsike kloster, Lions, Rotary, Knivsta företagarförening och Knivsta kommun. Marknaden är inget som egentligen är kopplat till projektplaneringen men i mina intervjuer märker jag att 'Alsike Änglamarknad' fungerat som ett viktigt element för att knyta kontakter till projektet, och har fungerat som en arena för möten. Både i intervjun med system och ordförande i St. Nicolai kommer marknaden på tal. Ordförande i st. Nicolai berättar att det var genom denna marknad som VDn för Knivsta företagarförening fick kontakt och blev intresserad av projektet. Det var just denna VD som kom med förslaget att ansöka om Leaderpengar och han har även kontakter med Knivsta kommun. Den yngsta syster berättar att: *Ja, han är liksom en idépruta och han kan sånt här och han tror på oss* Även den nyligen tillsatta bygglidaren i byggkommittén kan kopplas till Änglamarknaden. Den nya bygglidaren bor i Knivsta och är byggnadsmästare med

mycket kontakter i byggvärlden. Han är också ett exempel på hur folk vänt sig självmant till projektet. Om detta förklarar St. Nicolai ordföranden:

Jo men han bara hörde av sig liksom. Jag känner honom litegrann sen tidigare och så. Men jag tror inte jag kontaktade honom utan det var han som kontaktade oss... Tidigare var hans hustru med på den här Änglamarknad. Vi hade en liten styrgrupp kring det och bjöd då in hans hustru. För hon var president i Rotary. Sen så har hon blivit involverade i klosterfamiljen på något sätt.

Sammanfattningsvis har jag sett att projektet Alsike klosterbys nätverk består av många sociala relationer som utvecklats på olika sätt. Jag tolkar det som att projektets handlingskapacitet bygger till stor del på det sociala kapital som uppkommer genom de många sociala relationer som omger projektdeltagarna och klostret. Om projektet enbart hade bedrivits av personerna som bor på klostret skulle det vara svårt att få tillgång till alla de resurser som krävs för att utveckla visionen om den ekologiska klosterbyn. Det är såldes sociala relationer som bidrar till möjligheten att få tillgång till resurser som annars skulle ha varit utom räckhåll. Vad som motiverar projektdeltagarna att vara med i projektet och bistå med sina resurser är något som jag söker beskriva i nästa del.

7 Drivkrafter

Frivilliga krafter som vill hjälpa till har alltid strömmat in till vårt hus, under alla år. Jag tror att folk uppskattar när kristen tro och handling blir ett. Oavsett vad man har för tro och tankar själv så tror jag att man uppskattar det (Yngsta system)

Det är olika drivkrafter som ligger bakom mänskligt handlande och som formar de mål som människor försöker att förverkliga genom sitt handlande (Edling 2007). Människorna som är med och arbetar med etableringen av Alsike klosterby kommer från olika håll och bidrar till projektet på diverse sätt. Därmed är det intressant att berätta om motiven som ligger bakom projektdeltagarnas engagemang.

För att ett socialt nätverk ska fungera väl krävs det att aktörerna har vissa grundläggande erfarenheter och värderingar gemensamma (Gunneriusson 2002). Inledningsvis när jag började fundera över projektdeltagarnas drivkraft och engagemang var min första tanke att de troligen delar samma religiösa övertygelse som klostret och skulle lyfta det som den primära drivkraften i projektet. Tanken ligger nära till hands då projektet drivs av systrar på ett kloster. Denna föreställning visade sig dock inte stämma efter mina möten med informanterna. I intervjuerna framkom ett påtagligt och övergripande motiv: Gemensamt för samtliga informanter är att de i huvudsak beundrar och tycker väldigt mycket om den konkreta handlingen som klosteret arbetar med, att hjälpa flyktingar och människor i nöd. Informanterna ser arbetet som mycket viktigt och beundransvärt och därför vill de vara med och bidra på det sätt de förmår:

Jag tror kanske det viktigaste är att man själv tycker att det är ett bra flyktingarbete som görs. Man hör talas om det, man ställer upp, och tycker det är spännande och intressant. Man vill liksom vara med och bidra någonstans (Ordförande St. Nicolai).

Informanterna som ställer upp och ger av sin tid och sina resurser uttrycker att de är med och får göra något som de tycker känns värdefullt och viktigt. Det projektdeltagarna uttrycker är en form av utbyte som de får genom att vara aktiva i projektet. Att de får vara med och delge av sin tid och kompetens i projektet är något som skapar ett värde för dem, vilket jag förstår som en form av drivkraft: viljan att göra gott. Utbyte är en viktig funktion i sociala nätverk och innefattar ofta utbyten av värden som är omöjliga att prissätta. Enligt Gunneriusson (2002) som talar om utbyte utifrån Marcel Mauss gåvologik, bör utbyte mellan två parter vara fördelaktigt för dem båda. Vad som kan bytas i nätverk kan vara jämförbara resurser som exempelvis information, kunskap eller materiella gåvor. Genom intervjuerna och observationerna upplever jag att det främsta utbytet inom projektet handlar om utbyte av kunskap och känsla av värdefull delaktighet. Exempel på just kunskapsutbytet inom projektet kan vara den kompetens som den adjungerade arkitekten ideellt bidragit med i form av ritningar och rådgivning. Efter planeringsmötet med St. Nicolai får jag samåka med arkitekten till Uppsala och han berättar att han tycker att det känns bra att få hjälpa till och stödja något så pass viktigt som klostrets verksamhet är. Dessutom kan jordbruksgruppens planeringsarbete av den ekologiska odlingen och klosterträdgården vara ett exempel där kunskap och information kommit till projektet. Förutom just kunskap och information har även materiella saker tillkommit genom det sociala nätverket som projektet är en del av. Pallodlingen som ordförande i Knivsta omställningsgrupp talar om kan vara ett exempel på det:

Vi tog brädor (ifrån min trädgård) som jag hade liggande i en hög och sen var vi och hämtade jord och gödsel från en kompis till mig som har häst. Det var liksom någonting som inte krävde någon finansiering, utan det gjorde vi bara, och då var flyktingarna med också.

Förutom att känna att man bidrar till något viktigt kan jag dessutom se ett mönster från intervjuerna och observationerna att informanterna

har roligt tillsammans i projektsammanhanget. SLU-professorn berättar för mig att han uppskattar att jobba ihop med andra människor och att han tack vare projektet fått möjlighet att träffa nya människor. Det är ett genomgående tema att projektdeltagarna uppskattar att få arbeta med något som de känner sig passionerade över. Ordförande för Knivsta omställningsgrupp nämner i vår intervju att hon brinner för frågor rörande hållbar utveckling och att hon uppskattar att få hålla på att fixa tillsammans med flyktingarna och prata med dem, samt att vara med systerarna. Jordbruksexperten å sin sida pratar engagerat om vilken glädje hon kände när de tillsammans inom projektet sommaren 2014 sådde gröngödslings grödan:

Jag tycker det var fantastiskt roligt när vi sådde. För vi skulle så för hand och sen kratta igen insådden. Det var ju en ganska stor yta att handså och det var mitt i mitt egna vårbruk, så jag var jättetrött alltså. Men sen var det bara så mycket människor där och alla var så glada. Många berättade om hur de gjorde i sina länder och sen så var det där gjort på ett kick. Man bara: hjälp är det redan gjort då!? Det var sån enorm glädje och då tänkte jag att det är såhär vi har bedrivit jordbruk i alla tider, vi har varit många som gjort varje sak. Man kände verkligen odlarglädjen som man som lantbrukare inte får uppleva eftersom man är ensam, eller man känner väl en viss glädje ändå, men det här liksom att göra det tillsammans det var ett jättefint minne som jag vill ta med mig och förvalta.

Det religiösa inslaget finner jag också som en viktig drivkraft i projektet, inte minst utifrån systerarna själva:

Ja alltså...folk bara kommer. Det är det som är det märkliga. Det är väl det som vi menar med att vi inte bara går på egen kraft, utan att det här har vi hela tiden känt att det är någonting som också ligger i Guds vilja. Och det gör att vi vågar ta de här stegen, att det här är något som många människor får be om, för de ska vara på kristen grund.(yngsta system).

På mötet med St. Nicolai inleder man mötet med att slå ihop sina händer och be en bön. Många av mina informanter berättar att de delar klostrets kristna värderingar och det kan ses som en drivkraft bakom deras engagemang. Projektet utgår ifrån en *ideell organisation* och dessa bygger ofta på ideologisk bas och är beroende av att det finns

människor, företag och institutioner som skjuter till resurser av olika slag tack vare ideologin (Forslund 2013). Jag förstår det som att projektets ideologi är en slags förlängning av klostrets som den yngsta systemen uttrycker i citatet som inledde denna del: att förena kristen tro och handling. Detta ger också en informant i den ekologiska odlingsgruppen uttryck för: *Det allra bästa med klostret är att man hela tiden sammanför de jordiska med det andliga. Att odla är ju litegrann ett förvaltande av skapelsen också.* Det är således kombinationen av att med hållbara metoder bygga hus och odla mark som i sin tur kan bidra till bättre förutsättningar för flyktingarbetet som den konkreta handlingen handlar om.

Ytterligare en drivande faktor som framkommer i intervjuerna och som jag själv också kan relatera till är nyfikenhet. I Sverige är kloster något väldigt ovanligt och det lockar således fram en nyfikenhet och således en vilja att hjälpa till. Just detta talar SLU-professorn om i vår intervju: *Det har varit väldigt kul att få träffa systrarna och få en inblick i den världen. Det har varit en väldigt tillfredsställelse. Sen så tycker ju man att man gör någonting gott också.* Ämnet kommer även på tal när jag intervjuar ordförande i St. Nicolai: *Jag tror att man tycker det är lite intressant att hjälpa till när det gäller något så udda som ett kloster ändå är. Det är ju inte någonting jättevanligt i vår värld här i Sverige med kloster.* Därtill är en av anledningarna bakom denna studie just min egen nyfikenhet på klostret och i intervjun med den yngsta systemen berättar hon för mig att det är många människor som är nyfikna på klostret men att de inte vågar ta sig dit utan att ha en speciell anledning. Med utbyggnaden av klosterbyn vill systrarna att deras verksamhet ska kunna bli mer öppen för samhället.

Sammanfattningsvis är de drivkrafter jag funnit hos projektdeltagarna följande; viljan att göra gott (filantropi), passion och intresse, delade värderingar och ideologi samt nyfikenhet.

8 Upplevelser av möjligheter och hinder

Det är en mångtydlighet bland mina informanter av vad som upplevs som möjligheter och hinder. En svårighet som en informant lyfter behöver inte upplevas som en svårighet från en annan informants synvinkel.

Först tänkte vi att vi skulle ha medieverksamhet och skicka pressmeddelande och sådant där men det hann vi aldrig med för media kom själva, UNT har varit ute ett par gånger och Radio Uppland och de har liksom tentaklarna ute och de märker när det är någonting och så hör de av sig själva. Vi har inte skrivit ett enda pressmeddelande förutom till klostrets 50 års jubileum. Så de är väldigt mediatäckta systrarna (projektkoordinatorn)

Som citatet ovan visar är Alsike kloster välkänt. Det är inte enbart i Knivsta kommun som människor känner till HelgeAndssystrarnas verksamhet utan klosteret är nationellt omtalat. Klostret har många så kallade kända profiler anknutna till sig. Systrarna är sedan många år tillbaka god vän med den förra integrationsministern Eric Ullenhag som de lärde känna redan i slutet av 90-talet. Eric Ullenhag är en av alla de välkända personer som jag får höra har koppling till klostret. Att klostret är välkänt ser jag som en möjlighet för projektet eftersom det kan påverka att fler människor kan höra talas om det och på så vis ansluta sig (till exempel Knivsta omställningsgrupps ordförande) . Dessutom behöver projektet inte lägga ner mycket tid och pengar på att marknadsföra projektet. Projektkoordinatorn berättar att det underlättar i arbetet med att hitta finansiering när folk redan känner till klostrets och dess verksamhet.

Projektet har också en slags geografisk spridning som enligt mig kan ses som en möjlighet. Arkitekten bor som sagt i dalarna och hans ritningar över klosterby är inspirerade av de oskiftade bondbyarna kring Siljan i dalarna. Jordbruksexperten bor i Norrtälje kommun och berättar i vår intervju att det är svårt att engagera människor från hennes nätverk hemma att rent praktiskt kunna bistå med hjälp till projektet, men att hon använder sina kontakter hemma vad gäller rådgivning, till exempel har hon rådfrågat om vad olika material kostar. Dock kan de lokala kontakterna som finns bistå projektet med mer praktiskt hjälp, vilket är vad omställningsgruppen i Knivsta gör och avser att göra. Knivsta omställningsgrupps ordförande: *Några har varit med och hjälpt till praktiskt. Och sen har vi nu sagt att vi ska bilda en liten arbetsgrupp som är med när det behövs praktisk hjälp och det är folk intresserade av.* Sedan talar de flesta informanterna om flyktingarna som bor på klostret, som verkligen är en lokal resurs. De är nästan alltid med när något praktiskt ska genomföras inom projektet.

De flesta av mina informanter nämner två faktorer som är kuggar i hjulet, tid och ekonomi. Dels har många av projektdeltagarna annan sysselsättning vid sidan av projektet vilket innebär att de har begränsat med tid att lägga ner. Därtill nämner många informanter att systrarna är få och att deras tid är väldigt begränsad: *Ett problem eller hinder kanske... det är att det inte är många systrar och två utav dem är så pass gamla så att om några år så finns de inte heller (ordförande St. Nicolai)* Åldern är dock inget som systrarna verkar oroa sig så mycket över vilket framgår i intervjun med projektkoordinatorn när hon ska berätta ett roligt minne hon har ifrån projektet. Berättelsen handlar om den gången de skulle göra en SWOT-analys vilket innebär att man tittar på en organisations styrkor och svagheter samt de möjligheter och risker som trenderna i omgivningen innebär (Forslund 2013). Projektkoordinatorn berättar:

Det var ganska tidigt i den här projektprocessen och alla vi allvarliga projektledare, vana med att hålla i projekt sa till varandra att vi måste göra en SWOT-analys. Den äldsta systemen var med och det gick bra ända tills vi kom till riskerna. För då hade ju folk skrivit såna här saker som att systrarna kan bli sjuka eller dö, vad gör vi då med det här projektet? Eller tänk om pengarna tar slut? Eller tänk om ingen är intresserad? Det

var massa risker folk hade kommit på där och sen när man har riskerna så ska man komma på hur man löser dem. Men redan när vi började prata om riskerna så opponerade sig systemen och sa 'Det där får ni sluta med' Och vi blev ju jättechockade för att det var ju helt naturligt egentligen att prata om dessa risker. Hon sa 'Det där kan ni sluta med, det visste ni redan när ni satte er på den här båten med det här projektet, att alla de där riskerna finns och ska vi hålla på att stirra på riskerna då kommer vi ingen vart. Det är Gud som har lett hela det här klosteret från början. Vi har ingen budget eller ingen plan men Gud har hjälpt oss hela tiden och det är så vi ska jobba". Men alla försökte ändå "Jo men vi måste ju titta på..." "Nä, absolut inte" sa hon. Och jag visste inte riktigt vad jag skulle göra, till slut så viftade jag med det här SWOT- papperet och så "Så som du säger nu system så menar du att SWOT-analysen i sig är en risk i det här projektet?" "Ja juste!" utropade hon då. Så det slutade med att vi fick kasta SWOT-analys papperet. Och det där säger ganska mycket om vad det är för slags projekt, det är liksom inte helt normalt. Så vi brukar säga att man måste vara lite galen för att klara av det här. Det är både lite fint och läskigt på nått sätt.

Förutom oron över systrarnas ålder visar berättelsen om SWOT-analysen på hur unikt projektet upplevs. Det är ett återkommande tema bland mina informanter att de talar om projektets särart. Alsike kloster är en mycket speciell mötesplats och som jag tidigare antytt har systrarna, speciellt den yngsta (då den äldsta systemen nyligen drabbades av en stroke), fullt upp med flyktingärenden och andra vardagliga bestyr på klostret. Samtliga av mina informanter pratar mycket om systrarnas tid och ork som ett hinder. Det händer ständigt händelser på klostret som kräver uppmärksamhet och som gör att fokus på projektet inte alltid kan prioriteras.

Ja, det där är ju en helt oplanerbar tillvaro som de har där. Dels de som bor där mår ju inte så bra, plötsligt kan det vara något ärende som de behöver åka in med. Det har varit mornar när jag kommit dit och det säger att det sovit en familj i hallen i två nätter, för det var enda platsen som fanns över att sova på (projektkoordinatören).

Att klostret präglas av en oförutserbar vardag gör det därmed svårt att jobba efter ett alltför strikt och detaljerat schema. Projektet som jag ser det utformas därför mycket genom självorganisering vilket innebär att de olika projektdeltagarna själva styr vad som behöver göras baserat på den aktuella situationen. Begreppet självorganisering avser att det uppstår alltid ordning ur kaos, och att detta kan ske utan att någon, till exempel en chef, styr processen. Genom att projektdeltagarna interagerar med varandra kommer det stegvis att skapa strukturer och riktning i verksamheten (Forsslund 2013). Projektets *självorganiserande* struktur lägger jag märke till i intervjun med SLU-professorn: *Det finns inte någon person, som har tagit täten och bestämmer hur saker och ting ska vara.*

För projekt som framstår som oförutsägbara sker *självorganiseringen* dock inom vissa ramar. Det finns signaler eller dragningskrafter som håller projektet inom ramarna. Vad som kan ske inom en organisation begränsas dels av dess juridiska form, nuvarande resurser, människor och rutiner (Forsslund 2013). I projektet förstår jag det som att systrarna kan ses som avsändare av de signaler som håller projektet inom grundramarna. Idéer och förslag kommer från många olika håll och kanter i projektet, dock yttrar mina informanter att det är viktigt att man utgår ifrån systrarna och att beslut således alltid ska gå via dem. Ordförande i omställningsgrupp Knivsta berättar: *För mig har hela tiden rättesnöret och riktlinjen varit att jag har helt och hållet utgått ifrån systrarnas önskemål och deras syn på vad som är praktiskt önskvärt och praktiskt möjligt.*

Projektet har inte mycket pengar och de kan inte köpa in tjänster eller material hur som helst och det talar jordbruksexperten om: *Det finns ju inte så mycket pengar inom projektet,. Det är ju den svåra biten, om man hade hur mycket pengar som helst så skulle det vara jättelätt.* För att projektet ska gå framåt förstår jag det som att projektdeltagarna hittar kreativa lösningar och använder de resurser som finns tillgängliga. Det ambulerade hönshuset som finns på klostret med ett tiotal höns som jag nämnde tidigare är något som inte krävde särskilt mycket finansiering och som tack vare det sociala nätverket kunde komma till klostret:

Hönsgården är ett mobilt höns hus på hjul som är byggt av en gammal hästdragen kärra och den fick vi av en miljöpartist och kyrkopolitiker i Lagga. Det var jag som kontaktade honom. Och så var jag och syster Karin dit och pratade med honom. Så sa han att 'jo men den här skulle ni kunna få' och så körde han över den med sin traktor. (Ordförande Knivsta omställningsgrupp)

Det finns ingen bestämd budget som projektdeltagarna kan utgå ifrån vid planering. Finansieringen består dels av gåvor, bidrag och sponsring som efter hand kommer in till projektets ekonomi. För byggnationen av flyglarna och småhusen som finns med i ritningarna krävs det stora summor pengar. St. Nicolai arbetar på olika sätt med att hitta finansiering till detta. Dels skriver systrarna brev till förmögna privatpersoner som de tillsammans med styrelsen hittar. Bland annat berättar VD:n för Knivsta företagarförening på mötet med St. Nicolai att han ska undersöka närmare hur det fungerar att kontakta ägaren av Apple som enligt honom nu håller på att letar efter välgörenhetsprojekt att stödja. I min intervju med den yngsta systemen spånar hon också väldigt fritt kring finansieringen av projektet. En idé är att skriva till den förmögna Harry Potter författaren:

Vi väntar på att miljonerna ska trilla in. Tänk om man skulle skriva till henne. Ja skriva att vi älskar Harry Potter den andra systemen och jag. Hon är ju barnvänlig och jag kan ju berätta det att jag läst alla Harry Potter böckerna högt, det är inte alla som har gjort det. Nej, det tycker jag är en bedrift....

Studien har visat att möjligheter och hinder i projektet går hand i hand. Att projektet är flexibelt gör att det är mottagligt för många olika lösningar som kan växa fram allteftersom. Projektets oförutsägbarheten kan också vara ett hinder och jag tänker dels på oförutsägbarheten i projektets ekonomi . Det finns ingen fast budget att planera utifrån och det kan försvåra genomförandet av vissa moment. Dock finns det många kreativa idéer och tankar hos projektdeltagarna om hur de ska lösa det ekonomiska hindret.

9 Slutord

Studien visar att 'Alsike ekologiska klosterby' är ett unikt projekt i många avseenden. Projektets visioner och mål är tydliga men tillvägagångssättet för att uppnå dessa är inte hugget i sten. Det finns en viss strukturering i projektets arbetsuppdelning men samtidigt finns det en stor oförutsägbarhet eller flexibilitet, beroende på hur man vill se det, i projektet när det kommer till själva utförandet. Projektet präglas av självorganisering eftersom det följer klostrets speciella takt. Alltför tydliga riktlinjer och ramar skulle möjligen göra att projektet krockar med klostrets övriga verksamhet. Utmärkande är att dess framgång bygger på vikten av kontakter och hur olika sociala nätverk kopplas samman för att samverka. Jag ser det som att projektet kan liknas vid en snöboll som börjat rulla. Snöbollen lyckas rulla eftersom diverse resurspersoner dras till projektet på olika sätt, vilket möjliggör att snöbollen inte smälter bort, utan istället fortsätter att rulla. Projektet Alsike klosterby började med en vision från tre systrar som är till åren komna och se vilken sammanslutning deras vision resulterat i. Det gäller att våga ta initiativ!

Projektet visar på de möjligheterna som uppstår när en mix av människor från olika håll och med olika resurser samverkar för att arbeta med integration och miljöfrågor. Det finns flera olika drivkrafter i projektet som vävs samman och strävar efter att nå ett gemensamt mål, nämligen etableringen av en ekologisk klosterby för flyktingar. Dock är det mycket möjligt att det finns ytterligare drivkrafter hos projektdeltagarna som inte kommit fram just i denna studie.

Projektet har en väldigt speciell utgångspunkt, klostret, och präglas således mycket av det. Trots detta anser jag att det finns mycket lärdomar och inspiration att hämta. Bland annat har projektet bredd i många avseenden som är mycket inspirerande. Det finns bredd vad gäller projektets innehåll; det handlar om att i ett lokalsamhälle kombinera ekologisk odling och byggnation med integrationsarbete. Den tanken i sig finner jag väldigt intressant. Ytterligare tecken på projektets vidd är de relationella företeelserna och blandningen av människor som drar sitt strå till stacken. Det är arbetskolligor, kända och okända vänner, släktband och bekanta och så vidare som tillsammans formar projektet.

Jag anser att det vore intressant med en framtida studie av projektet när det har kommit längre i sitt utförande: En studie av huruvida ekologisk odling kan ses som en fungerande strategi för integrationsarbete. Då föreliggande studie främst har undersökt projektet Alsike klosterbys organisering, vore ytterligare studier på Alsike klostets verksamhet rörande flyktingmottagande och integrationsarbete av värde. HelgeAndssystrarna har bedrivit sitt arbete med flyktingmottagande i över 30 år och det finns mycket kunskaper om integration. I en tid där allt fler människor är på flykt är kunskap om lyckade integrationsarbeten av stor betydelse för samhället.

Referenser

Litteratur

Aspers, Patrik 2011, *Etnografiska metoder: Att förstå och förklara samtiden*, Liber AB

Edling, Christofer & Jens Rydgren 2007: *Social handling och sociala relationer*. Scanbook Falun

Forslund, Magnus 2013: *Organisering och ledning*. Liber AB

Kajser, Lars & Magnus Ölander (red.) 1999: *Etnologiskt fältarbete*. Lund: Studentlitteratur.

Kvale, Steinar 2009: *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Teorell, Jan & Torsten Svensson 2007: *Att fråga och att svara. Samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber.

Opublicerat material

Migrationsverkets rapport (2014) *Årsredovisning 2014 Migrationsverket*,
<http://www.migrationsverket.se/download/18.39a9cd9514a346077212ead/1424702424160/%C3%85rsredovisning+2014.pdf> [2015-04-27]

Rapport om den ekologiska branschen samman ställd av Ekoweb.nu 29 januari 2015, *Ekologisk livsmedelmarknad*, <http://www.ekoweb.nu/attachments/67/27.pdf> [2015-06-07]

Alsike klosterby hemsida: <http://alsikeklosterby.weebly.com/> [2015-06-06]

Alsike kloster hemsida: <http://www.alsikekloster.org/webmap.htm> [2015-06-07]